

Powšitkowne wozjewjenje Čłowječich prawow

Zjednočenych narodow wot 10. 12. 1948

Preambla

Dokelž twori připóznaće wšěm Čłonom Čłowjeskeje swójby přislušaceje dostojnosće a jich jenakich a njeparujomnych prawow zakład swobody, sprawnosće a měra w swěće,

dokelž stej njedopóznaće a znajechanje Čłowječich prawow k aktam barbarstwa wjedłoj, kotrež su swědomje Čłowjestwa hłuboko zranili, a dokelž je so wutworjenje swěta, w kotrymž spožči so Čłowjekam, swobodnym wot stracha a nuzy, swoboda řečjenja a wěry, jako najwyše prócowanje Čłowjestwa wozjewiło,

dokelž je bytostne, Čłowječe prawa z knjejstwom prawa škitać, zo njeby so Čłowjek k zběžkej přečiwo tyranstwu a potłóčowanju jako poslednjemu srědkeju nuzował,

dokelž je bytostne, wuwiće přečelskich počahow mjez narodami spěchować,

dokelž su ludy Zjednočenych narodow we wustawkach znowa swoju wěru do zakładnych Čłowječich prawow, do dostojnosće a hódnoty Čłowjeskeje wosoby a do runoprawosće muža a žony wobkrućili a wobzamknyli, socialny postup a lěpše žiwjenske poměry při wjetšej swobodze spěchować,

dokelž su so sobustawske staty zawjazali, w zhromadnym džeće ze Zjednočenymi narodami powšitkowne respektowanie a zwoprawdženje Čłowječich prawow a zakładnych swobodow přesadzić,

dokelž je zhromadne měnjenje wo tutech prawach a swobodach přewšo wažne za pohe spjelnjenje tutoho zawjazka,

proklamuje Generalna zhromadźizna

tute Powšitkowne wozjewjenje Čłowječich prawow jako zhromadny ideal, kotryž ma so wot wšěch ludow a narodow docpěć, zo bychy kóždy jednotliwy a wšě organy towaršnosće tute wozjewjenje stajnje w pomjatu měli a so prócowali, přez wučbu a kubłanje respektowanie tutech prawow a swobodow spěchować a přez postupowace naprawy w narodnym a mjezynarodnym wobłuku jich powšitkowne a faktiske připóznaće a zwoprawdženje pola wobydlerstwa kaž sobustawskich statow tak tež tych jich nadknjejstwu podstajacych teritorijow zaručeć.

Artikl 1

Wšitcy Čłowjekoj so wot naroda swobodni a su jenacy po dostojnosći a prawach. Woni su z rozumom a swědomjom wobdarjeni a maja mjezsobu w duchu bratrowstwa wobchadžeć.

Artikl 2

Kóždy je woprawnjeny, w tutym wozjewjenju proklamowane prawa a swobody wužiwać, a to bjez kóždehožkuli rozeznawanja, kaž po rasy, barbje, splahu, řeči, religiji, politiskim abo druhim přeswědčenju, narodnym abo socialnym pochadze, po zamóženju, narodze abo druhim statusu .

Dale njesmědža so žane rozdžeće činić na zakładze politiskeje, prawniskeje abo mjezynarodneje pozicije kraja abo teritorija, kotremuž wosoba přisluša, njedžiwajo na to, hač je njewotwisny, hač pod rukowacelstwom stej, hač njewobsedži swojske knježerstwo abo hač podleži někajkemu druhemu wobmjezowanju swojeje suwerenity.

Artikl 3

Kóždy ma prawo na žiwjenje, swobodu a wěstotu wosohy.

Artikl 4

Nichtó njesmě so w njewólnistwje abo robočanstwje džeřeć; njewólnistwo a wikowanie z njewólnikami stej we wšěch svojich formach zakazanej.

Artikl 5

Nichtó njesmě so podčisnyć čwělowanju abo surowemu, nječłowjeskemu abo ponižowacemu wobchadženju abo chfostanju.

Artikl 6

Kóždy ma prawo, wšudže jako prawakmany připóznaty hyc.

Artikl 7

Wšitcy Čłowjekoj so před zakonjom runi a maja b jez diskriminacije prawo na jenaki škit přez zakon. Wšitcy maja prawo na jenaki škit přečiwo kóždej diskriminaciji, kotraž by předsledžace wozjewjen je zraniła, a přečiwo pobudženju k takjej diskriminaciji.

Artikl 8

Kóždy ma prawo na skutkownu juristisku pomoc pola přislušnych nutřkostatnych sudnistwow přečiwo jednanjam, kotrež jeho jemu po wustawje abo po zakonju přistajace zakladne prawa ranja.

Artikl 9

Nichtó njesmě so swojowólnje zajeć w jatbje džržeć abo z kraja wupokazać.

Artikl 10

Kóždy ma w połne; runoprawosći prawo na to, zo so wo jeho prawach a winowatosćach a wo kóždej přećiwo njemu zapoloženj; chłostanskoprawnej skórzby plez njewotwisne a njestronske sudnistwo sprawnje a zjawnje jedna.

Artikl 11

Kóždy chłostajomneho jednanja dla wobskorženy ma prawo na to, jako n jewinowaty plaćić, dohož njeje jeho wina w zjawnynl jednanju, w kotrymž je wšě za swoje zakitowanje trěbne garantije mět, wotpowědujo zakon jej dopokazana

Nichtó njesmě so dla jednanja abo zanjechnanja něčeho zasudzić, štož njebě w času, hdyž je so to stało, po nutłokrajnym abo po mjezynarodnym prawje chłostajomne. Runje tak njesmě so žane česće chłostan je wuprajić hač te w času chłostajolnneho jednanja přihrožene chłostanje.

Artikl 12

Nichtó njesmě swojowólnym zapřimnjenjam do swojeho priwatneho žiwjenja, swojeje swójby, swojeho bydlenja a swojeje korespondency abo njezakonskim škodam swojeje česće a swojeho mjena wustajeny być. Kóždy ma prawo na juristiski škit přećiwo tajkim zapřimnjenjam a škodam.

Artikl 13

Kóždy ma prawo, so znutřka slata swobodnje pohibować a sej swoje bydlenje swobodnje wuzwolić.

Kóždy ma prawo, kóždy kra; inkluziwn je swój swójski kraj wopušćić a so do swojeho kraja wróćić.

Artikl 14

Kóždy ma prawo, w drunich krajach před přesčěhanjom azyl pytać a wužiwać.

Tute prawo njemóže so wužiwać w padže přesčěhanja dla ryzy njepolitiskien złótnistwow abo jednanjow, kotrež ranja cile a zasady Zjednočenycn narodow.

Artikl 15

Kóždy ma prawo na statnu přislušnosť.

Nikomu njesmě so jeho statna přislušnosť swojowólnje sćazać ani zaprajić prawo, swoju statnu přislušnosť změnić.

Artikl 16

Mužoj a žony w žefitwykmanej starobje maja bjez wobmjezowanja na zakładže rasy, statne je přislušnosće abo religije prawo, do mandželstwa .stupić a swójbu založić.

Woni maja jenake prawa při zmandželenju, w mandželstwje a při rozwjazanju mandželstwa.

Zmandželenje smě so jenož w swobodnej a dospołnej přezjednosći přichodneju mandželskeju stać.

Artikl 17

Kóždy ma prawo, sam abo zhromadnje z druhimi wobsydstwo měć.

Nichtó njesmě swojowólnje swoje wobsydstwo zhubić.

Artikl 18

Kóždy ma prawo na swobodu mysłow, swědomja a religije; tute prawo wopřija swobodu, swoju religiju a swój swětonahlad změnić, kaž tež swobodu, swoju religiju abo swój swětonahlad sam abo w znromadnosći z drunimi, zjawnje abo priwatnje plez wučbu, praktikowanje, božu službu a wobkedžbowanje nabožnych naložkow zwuraznić.

Artikl 19

Kóždy ma prawo na swobodu měnjenja a wuprajenje měnjenja tute prawo wopřija njehaćenu swobodu měnjenja a swobodu, sej njedžiwajo na statne hranicy informacije a ideje ze srědkami kóždehožkuli razu wobstarać, přijimować a dale dawać.

Artikl 20

Kóždy ma prawo na swobodu zhromadźnja a zjednoćenja za měrliwe zaměry.

Nichtó n jesmě so nuzowač, zjednoćenstwu plišušeć.

Artikl 21

Kóždy ma prawo, so při rjadowanju zjawnych naležnosćow swojeho kraja njeposrědnje abo pfez swobodnje wolenycn zastupjerjow wobdžělić.

Kóždy ma pod jenakimi wuměnjenjemi prawo na přistup k zjawnym zastojsnstwam w swojim kraju.

Wola ludu tworí zakład za awtoritu zjawnje mocy; tuta wola dyrbi so zwuraznić pfez so wospjetowace, woprawdžite, powšitkowne a rune wólby, kotrež wotměwaja so z tajnym wotedaćom hłosow abo po tomu runohódnym swobodnym wólbny modusu.

Artikl 22

Kóždy ma jako člon towaršnosće prawo na socialnu wěstotu a móže pfez nutłkostatne naprawy a mjezynarodne zhromadne džěło wobkedžbujo organizaciju a pomocne srědky kóždoho stata wužiwać za swoju dostojnosć a swobodne wuwice swojeje wosobiny njeparujomne hospodarske, socialne a kulturne prawa

Artikl 23

Kóždy ma prawo na džěło, na swobodnu wólbú powołanja, na přiměrjene a spokojace džělowe wuměnjjenja kaž tež na škit pfečiwo bjezdžěłnosći.

Wšitcy čłowjekojó maja bjez kóždeje diskriminacije prawo na jenaku mzdu za jenake džěło.

Kóždy, kiž džěła, ma prawo na sprawne a přihódne zarunanje džěła, kotrež jemu a jeho swójbyje čłowjeskej dostojnosći wotpowědowacu eksistencu zawěšća a kotrež ma so, jeli trjeba, z druhimi socialnymi škitnylni napravami dopjelnić.

Kóždy ma prawo, za škit svojich zajimow džěłarnistwa załožiť a tajkim přistupić.

Artikl 24

Kóždy ma prawo na džělowe přestawki a swobodny čas inkluziwnje přiměrjene wobmjezowanie džěloweho časa kaž tež na prawidłowny płaćeny dowol.

Artikl 25

Kóždy ma prawo na za swo ju strowotu a derjeměće a tu swojeje swójby přiměrjeny žiwjenski standard, inkluziwnje dosahace zežiwjenje, drasćenje, bydlenje, lěkarske zastaranje a trěbne socialne poslužby, kaž tež dale prawo na wěstotu w padže bjezdžěłnosće, chorosće, inwalidity, zwudowjenja staroby abo drugeje straty svojich zežiwjenskich srědkow pfez njezawinowane wobstejnosće.

Maćerje a džěći maja prawo na wosebitu pomoc a podpěru. Wšěm džěćom, mandželskim a njemandželskim, přisteji jenaki socialny škit.

Artikl 26

Kóždy ma prawo na kublanje. Wučba dyrbi znajmjeńša w elementarnym abo zakładnym schodženku darmotna być. Elementarna wučba je obligatoriska. Fachowo- a powołanskošulska wučba dyrbi powšitkownje přistupna być, a wysokošulska wučba dyrbi wšěm wotpowědnje jich kmanosćam na jenake wašnje wotewrjena być.

Kublanje dyrbi na počne rozwiće čłowjeskeje wosobiny a na syljenje respektowania čłowječich prawow a zakładnycn swobodow wusměrjene być. Wone dyrbi zrozumenje, tolerancu a přelcelstwo mjez wšěmi ludami a wšěmi rasowymi abo nabožnymi skupinami spěchowac a džěławosć Zjednočenycn narodow za zdžerženje měra podpěrować.

Starši maja přerjorjadne prawo družinu kubłanja wuzwolić, kotrež ma so jich džěćom posředkować.

Artikl 27

Kóždy ma prawo, so na kulturnym žiwjenju zhronladnosće swobodnje wobdžěleć, so nad wuměłstwami wjeselić a na wědomostnym postupje a jeho wudobyćacn džěl brać.

Kóždy ma prawo na škit duchownych a matericelnych zajimow, kotrež wurostuja za njeho jako tworíčela z džěłow wědomosće, literatury abo wuměłstwa.

Artikl 28

Kóždy ma prawo na socialny a mjezynarodny porjad, w kotrymž móža so w tutym wozjewjenju wuprajene prawa a swobody počnje zwoprawdžić.

Artikl 29

Kóždy ma winowatosće napfećo tej zhromadnosći, w kotrež je jeničce móžne swobodne a počne wuwice jeno wosobiny.

Kóždy podleži při wužiwanju svojich prawow a swobodow jenož tym wobmjezowanjam, kotrež zakoń jeničce za tón zaměr předwidži, připóznać a respektowanie prawow a swobodow druhich zawěšćić a

sprawnym žadanjam moralki, zjawno porjada a powšitkowneho derjeměća w demokratiskej towaršnosći wotpowědować.

Tute prawa a swobody njesmedza so w žanym padže w napřećiwku k cilam a zasadam Zjednočenych narodow wužiwać.

Artikl 30

Ničo w tutym wozjewjenju njesmě so do toho směra wułożować, zo so za stat, za skupinu abo wosobu prawo stwori, tajke dźěło wukonjeć abo tajki skutk zwoprawdźić, kiž so na wotstronjenje w tutym wozjewjenju wuprajenych prawow a swobodow měritej.